

Volem un papa italià

ROBERTO PAZI

“Deixant de banda el respecte i l’admiració que molts de nosaltres sentim per Joan Pau II, hem de preguntar-nos el significat pregon del fet d’haver tingut un papa polonès a Roma més de vint-i-cinc anys. Més enllà de les observacions dels especialistes vaticans, tocats per l’argument de l’‘auctoritas’, no és només una qüestió òbvia d’orgull nacional el que ens empeny a somiar que elegequen un papa italià. De vegades ens fa l’estranya impressió que el papa encara es pensa que és a Cracòvia, i no al Vaticà, i que carrega la pesada màrrega d’una història angoixant, com la de Polònia”

Ja fa anys que els especialistes vaticans miren de dibuixar el perfil d’un possible successor de Joan Pau II, i ensopeguen sempre amb la mateixa pregunta: el proper papa, serà italià? Com és que els italians tenen tantes esperances en un papa italià, després de les lloances que ha rebut el pontificat de Karol Wojtyła? Doncs bé: aquest desig, que ja fa temps que arrosseguem, mereix una anàlisi detinguda.

Fou un 16 d’octubre del 1978. Jo mirava la RAI, que encara era en blanc i negre, i transmetia en directe l’aparició del nou papa: era un estranger, un polonès. Confesse que, després de recuperar-me de la sorpresa inicial, em va passar com a molts dels meus paisans italians, que van sentir una certa amargor, per tal com acabàvem de perdre el nostre darrer signe universal de poder. Malgrat que Romano Prodi, que actualment ocupa la presidència de la Comissió Europea, compensa, en part, aquesta pèrdua, no és ben bé el mateix. El papa encarna l’arquetipus d’un cèsar imperial. En canvi, el càrrec de Prodi és simplement polític, en procés de definició i, a més, es limita geogràficament a Europa.

D’ençà del 1522, quan un teòleg holandès fou elegit papa Adrià VI, que cap estranger no havia estat Vicari de Crist. Adrià VI va morir el 1523, però li va donar temps d’ordenar la destrucció d’aquells nus meravellosos de la Capella Sixtina: se’n feia creus, de l’escàndol que provocaven aquells cossos, i, endut per una mentalitat antirenaixentista pròpia dels luterans alemanys, no va saber entendre el culte llatí a la bellesa.

Per sort, va haver-hi gent al Vaticà amb prou coneixements com per obscurir la posada en pràctica d’aquella ordre del papa Adrià. Fou així com, al llarg de cinc-cents anys, malgrat que Itàlia no estava ni tan sols unificada del tot —a diferència de França, Espanya, Anglaterra i Rússia—, aquella autoritat cristiana suprema, purament italiana, continuava representant la universalitat, que tenia l’antecedent més directe en els emperadors.

De fet, malgrat que sembla una paradoxa, a Itàlia, la monarquia ha continuat existint, tot i l’expulsió de la casa reial dels Savoia, perquè l’autoritat monàrquica del pontífex té més carisma i més poder d’atracció nacional del que cap president de la república ha estat capaç de reivindicar mai. Per això, quan aquella nit d’octubre del 1978, Karol Wojtyła es va presentar davant del món, parlant un italià artificial, trabucant-se gramaticalment amb una certa gràcia, mentre demanava que el corregiren, vam pensar que l’herència de l’imperi romà s’acabava de perdre del tot.

Aquests fets s’esdevenien, a més, amb el rerefons d’un trauma col·lectiu: la mort, mentre dormia, de l’italià Albino Luciani, papa Joan Pau I, només trenta-quatre dies després d’haver estat elegit. Potser ara és el moment, després del llarg pontificat de Joan Pau II, d’esbrinar del tot el significat de la meteòrica carrera de Joan Pau I —potser l’últim papa italià—, que va aparèixer el temps imprescindible per donar-se un nom i per nomenar successor, com si volguera compensar Itàlia per aquella pèrdua immensa. Va inventar el nom compost, que representava la unió del seny de Joan Evangelista amb la caritat de sant Pau.

Deixant de banda el respecte i l’admiració que molts de nosaltres sentim per Joan Pau II, hem de preguntar-nos el significat pregon del fet d’haver tingut un papa polonès a Roma més de vint-i-cinc anys. Més enllà de les observacions dels especialistes vaticans, tocats per l’argument de l’*auctoritas*, no és només una qüestió òbvia d’orgull nacional el que ens empeny a somiar que elegequen un papa italià. De vegades ens fa l’estranya impressió que el papa encara es pensa que és a Cracòvia, i no al Vaticà, i que carrega la pesada màrrega d’una història angoixant, com la de Polònia.

De fet, l’anticomunisme visceral que mostra és el dels polonesos que han sentit l’opressió dels soviètics a la pròpia pell. Aquest sentiment ha fet decantar-se Joan Pau II per algunes decisions, el resultat de les quals no hauria estat el

una revista?...
...El Temps!

ÍS LLACH

PICHI ALONSO

ELTEMPS HA ARRIBAT ALS 1.000

Mil números copsant el temps de l'actualitat, la política, la societat, la cultura.
Mil números seguint un camí propi, amb rigor i transparència, donant veu a tothom.
Mil números, i en català. I per celebrar-ho, ho remullem amb un bon vi?

**“I si el nou papa fóra italià?
Tindria una actitud més moderna i menys conservadora pel que fa a les qüestions sexuals i bioètiques, i es mostraria més atent als patiments de les multituds africanes que la sida escombra any rere any. Joan Pau els ha negat sempre l’anticoncepció, a aquestes víctimes, per unes raons ‘de principi’ que ratllen amb la complicitat envers l’extermini de masses”**

mateix si no fóra polonès, i que potser haurien convingut més als catòlics. Com explicaríem, si no, les condemnes tan dures que han rebut els nous corrents cristians d’Amèrica Central i del Sud? Només cal que mirem el cas d’Oscar Romero, arquebisbe de San Salvador, el qual, malgrat que fou assassinat com un màrtir, dins del recinte de la seua església, perquè defensava els oprimits del seu país, mai no va ser objecte d’homenatge per part del Vaticà.

Deixeu-me assajar, legítimat com estic, potser, perquè he dedicat dues novel·les al Vaticà, un escenari alternatiu. “I si...?”. I si el nou papa fóra italià? Tindria una actitud més moderna i menys conservadora pel que fa a les

qüestions sexuals i bioètiques, i es mostraria més atent als patiments de les multituds africanes que la sida escombra any rere any. Joan Pau els ha negat sempre l’anticoncepció, a aquestes víctimes, per unes raons “de principi” que ratllen amb la complicitat envers l’extermini de masses. Aquest rebuig en particular ha estat determinant perquè els jutges del Nobel, a Oslo, li hagen denegat el premi de la pau.

Amb la mateixa cruesa, el papa actual ha condemnat les parelles homosexuals, sota la influència d’un model de família molt més polonès que italià, i sota la creença que la sexualitat només té un objectiu: la procreació. La inflexibilitat de Joan Pau II, el polonès que va prohibir que avortaren les monges violades per musulmans bosnians, ens recorda al sever Adrià VI, l’holandès que volia destruir els nus de Miquelàngel, a la Capella Sixtina.

Ser bisbe de Roma —és a dir, del món—, no és el mateix que ser bisbe de Cracòvia. Els italians hem actuat de pont, històricament, entre el passat i el futur, i hem suportat dos mil anys de tradició política. Els papes van saber posar en un mateix pot, primer, la civilització romana i el cristianisme; després, les cultures bàrbares; i, per acabar, tots els conqueridors que van venir a Itàlia seduïts pel mite imperial de la Roma dels emperadors. Itàlia és, a més, una escola secular, pel que fa a la mediació política i religiosa, impulsada per l’Església catòlica.

Hi ha exemples contemporanis, també, del fet que la classe política italiana és la més capacitada per entendre la liberalitat europea: els demòcrates cristians d’Alcide De Gasperi i d’Aldo Moro, tenien al darrere l’Església catòlica. I aquesta Església ha estat una veritable mestra a l’hora de fer de mitjancera entre les contingències històriques i els valors eterns —filla, al mateix temps, de Maquiavel i dels Evangelis.

La rigidesa de Joan Pau II sembla aliena a aquesta tradició italiana, clarivident i flexible. En general, almenys els darrers cent anys, un papa italià, precisament perquè ha estat entrenat en una

“La rigidesa de Joan Pau II sembla aliena a aquesta tradició italiana, clarivident i flexible. En general, almenys els darrers cent anys, un papa italià, precisament perquè ha estat entrenat en una orgullosa escola política com és el Vaticà, garanteix una distància prudencial de la política i, ahora, una missió pastoral més càlida envers els desafavorits”

orgullosa escola política com és el Vaticà, garanteix una distància prudencial de la política i, ahora, una missió pastoral més càlida envers els desafavorits. El papa que va morir quan només feia trenta-quatre dies que havia estat elegit, l’italià Joan Pau I, sembla que tenia totes aquestes qualitats. Ens ho demostren, d’una banda, el nom que va triar i, de l’altra, aquesta declaració tan suggeridora que féu ell mateix: “Déu és el pare, però també és la mare.”

Roberto Pazzi ha escrit les novel·les ‘Conclave’ i ‘Buscant l’emperador: història d’un regiment’ (Quaderns Crema)

© The New York Times—EL TEMPS
Traducció: Maite Insa